

פרוטוקול מס' 40/ג
סיטיבת ועדת הכלכלה
סיום ג' י"א באב תשי"ד - 10.8.54
בשעה 11.00

חברי הועדה:

השתתפים:

- ט. בנטוב - היו"ד
- י. אורי
- ב. מבניאל
- ט. וילנר
- א. כהן
- ע. סימון
- י. ניצני
- ש. פרלסטין
- ס. חזני

מוזמנים:

- סר המסחר והתעסיה פ. ברנסטין
- סר הלוי - מטעם מסד המסחר והתעסיה
- ד"ר יפה - מטעם מסד המסחר והתעסיה
- סר הורן - מטעם מסד האוצר

א. המסך הדיון על ההמלצות בענין צפת

סדר-היום:

ב. דיון בעיית התיקרות הלחם.

היו"ר ט. בנטוב:

אני פותח את הישיבה.
בסדר היום שני סעיפים: א) המסך וגמר,
אני מקווה, הדיון על ההמלצות בענין צפת. ב) בעיית התיקרות הלחם
בקשר עם המסלחות שביקרו אצלנו. לסעיף זה הוזמנו סר המסחר והתעסיה
וסר האוצר, ומסרם מסד האוצר יבוא סר הורן,

אנו עוברים לסעיף א' בסדר היום -

המסך הדיון על ההמלצות בענין צפת. כפי שאתם זוכרים, בישיבה האחרונה,
קבלנו את ההקדמה הטובה את ההבטחות שניתנו על ידי המשרדים השונים.
כתבנו לכל המשרדים, ומחלק קבלנו תשובה, ובמידה שנקבל תשובות נוספות,
נכניס אותן, במידה שלא - שתיקה כהודאה.

מ. א.

ס. וילנר:

אני הסתייגתי מכל ההקדמה ואמרתי כי
אציע נוסח אלטרנטיבי.

היור' מ. בנטוב:

הכינותי שורה של הצעות להמלצות,
המחולקות לארבעה חלקים: חלק אחד
נוגע לתעסוקה ובניה מיידית; חלק שני - פיתוח התיירות והקיסט, שזוהי
המטרה העיקרית של פיתוח צפת; חלק שלישי - פעולות אחרות לביטוח
הכלכלי של העיר; והחלק הרביעי, שבצורך להחליט עליו - המלצה על
הקמת ועדה מטשלתית, או חברה מטשלתית או חברה ציבורית שתטפל בפיתוח
צפת.

ועתה אקרא את נוסח ההמלצות:
בהמשך להקדמה ייאמר: "אי לזאת רואה
הועדה צורך להמליץ על שורת פעולות, המכוונות ליצירת תעסוקה נוספת
מיידית, בתנאים הוגנים, לשם בלימה בלתי אמצעית של עזיבת העיר, וכן
על פעולות פיתוח בעלות טווח ארוך שתפקידן ליצור בסיס משקי קבוע
ויציב לקיומה וגידולה של צפת.
תעסוקה ובניה:

א. הועדה ממליצה שמשרד העבודה יעשה
למימוש מידי של הבטחות הקרן הקיימת לישראל, להכפיל את עבודות
הייעור ולבצע עבודות של הכשרת הקרקע בסביבת צפת.

אני רוצה לתת הסבר לסעיף זה. קיבלנו
הבטחות מנציג הקרן הקיימת על הכפלת העבודה בייעור והכשרת הקרקע.
אני סבור שמשרד העבודה הוא המוסד שצריך לדאוג למימוש הבטחות אלו.

סעיף א' נושר -

ב. בהתחשב בעובדה כי עבודות דחק
מהות אחרז גדול מאד מכלל התעסוקה הקיימת בצפת, ובהתחשב באורך
ליצור תנאי עבודה שימשכו את העולה החדש לצפת - ממליצה הועדה על
ביטול שכר דחק והחלפתו בשכר רגיל של המיבוד המקצועי."

ש. פרלשטיין:

זוהי בעיה כללית הנוגעת לכל הארץ.

היור' מ. בנטוב:

אני מבין שהבעיה היא כללית ונוגעת
לכל הארץ, אבל צפת זו העיר היחידה
שמרבית התעסוקה שישבה בה היא בעבודות דחק. וכל המחזור הכלכלי של
צפת במידה גדולה מושפע מזה. אנו עוסקים כרגע במצבה הכלכלי של צפת,
ואנו רוצים לתת לו כל מיני זריקות. זוהי אחת הזריקות שאנו יכולים
לתת. אנו רוצים שיבואו לצפת עולים חדשים וישארו גם אלה שישנם,
ואז עלינו ליצור שם מצב כזה שאנשים ירצו לעבוד ולחיות בצפת. משום כך
אני סבור שאנו צריכים להמליץ המלצה מיוחדת על ביטול שכר הדחק בצפת,
כדי שהעובדים שם יקבלו שכר רגיל.

ש. פרלשטיין:

ברצוני לשאול: האם אין מקצועות או
ענפים מסויימים שבהם משלמים שכר יותר

גבוה בעבודות דחק?

היור' מ. בנטוב:

באזור פיתוח משלמים 250 פרוטה יותר.

ש. פרלשטיין:

כלומר, יש פרינציפ שבמקומות מסויימים
משלמים תוספת לשכר דחק, ואז, בכדי
להחיות את העיר צפת, אני מסכים שהסדר זה יחול גם על צפת.

מ.א.

א. כהן:

הייתי מציע שנתאחד על המלצה לתוספת מיוחדת בשכר הדחק בצפת. הנימוקים שהביא היו"ר הם נימוקים נכונים, איננו עוסקים במצב הפועל בצפת אלא במצב העזיבה. על כן עלינו לחפש דרכים למנוע עזיבה זאת. אבל מדוע איננו מסכים לתעריף מלא, כפי שמציע מר בנטוב? - כי על-ידי-כך האבטלה תגדל. היות ותקציב נוסף לא ינתן לצפת, ואז יקרה שמספר פועלים מסויים ירויח יותר והיתר לא יקבלו עבודה בכלל.

ב. אבניאל:

מבחינה אישית אין זה אכפת לי אם יכפילו את השכר פי שלושה, ואם תתקבל החלטה כזאת לא אסתויג. אבל לדעתי - אסור לעשות זאת. אצלנו מוזנחים שטחים ניכרים של אפשרויות לעיבוד פרודוקטיבי, ובמקום זה מעסיקים מובטלים בעבודות דחק, כי יש הכרה לתת להם עבודה. אם ישנו גורם המעכב את הפועל מללכת לעבודת דחק, כאשר יש לו אפשרות לעבוד בעבודה טובה יותר וקשה יותר - הרי זהו התשלום. אם נגדיל את התשלום, ילכו דק לעבודות דחק. יחד עם זאת, הסכום העומד לרשות עבודות הדחק הוא סכום מוגבל, ואם אטלם יותר - אצטרך לתת פחות ימי עבודה. לדעתי מוטב להעסיק את הפועל ביותר ימי עבודה כדי שירויח יותר.

לכן אני אומר: אם באמת כוונתנו לעשות מסהו להקלת הצב בצפת, נחפש דרכים המכוונות לשם שמים, לגופם של הדברים. המלצה זו לא תפתור ולא כלום.

ג. וילנר:

אני מציע לקבל את הצעת היו"ר בדבר ביטול שכר הדחק. הדברים אינם כפי שהציגו אותם כאן חברי הוועדה המתנגדים להצעה זו. אין זה נכון שיש סכום מסויים המיועד לעבודות דחק, כי אם כך הדבר אפשר להציע להוריד את המסכודות מכל פועלי ישראל. רוב הפועלים בצפת עובדים יומיים בסבוע. המדובר אפוא באנשים המסתכרים ארבעים - שלושים וחמט לירות לחודש. במקרה זה, גם אם אין גישה עקרונית, כפי שהיא ישבה אצלי, נגד שכר הדחק, הרי לגבי הנעיה המיוחדת של צפת אנו צריכים לתת פריבילגיה לפחות זו לפועלי צפת. יחד על כן, אני חושב שועדת הכלכלה יכולה להספיע על אופן חלוקת התקציבים. ועדת הכלכלה צריכה לתת את ידה לכך שיגדל התקציב לתעסוקה. לכן אני תומך בהצעה זו של היו"ר.

ד. מיטרו:

בעית פועלי הדחק אינה פשוטה כלל ועיקר. אני קוראת פועלים אלה "פועלי דחק", כי צריך לדחוף אותם לעבודות פרודוקטיביות. אני מתנגדת לסמן תוספת לפועלי הדחק. אבל מכיון שאנו רוצים שיטארו בצפת, צריך להבטיח להם מכסימום של ימי עבודה בסבוע.

ה. חזני:

בודאי שהייתי מקבל בכרחה ביטול שכר הדחק בכל הארץ. אבל אינני יכול להציע זאת מטעם פשוט: ברגע שנקבע סכום מסויים לתעסוקה, הרי במידה שאני מעלה את התעריף - אני מקטין את מספר ימי העבודה. עכשיו בא תיקון מסויים בתעריף עבודת הדחק באזורי פיתוח. דבר זה בודאי יחול גם על צפת.

ו. אורי:

עבודות דחק נעשות כאשר אין מוצא אחר. אצא אינני רוצה לקבוע הפליה בשכר דחק בין מקומות טובים. הייתי מתנגד להעלאת שכר דחק בכלל, כי אין מנין לקחת את הסכומים הדרושים להגדלה, אבל היות וזה באמת שכר דחק, לא אצביע נגד הצעה אחרת, ואטליץ על הגדלה.

ז. בנטוב:

אני מתפלא שאדם יכול לבוא, בחלק השני של המאה העשרים, בהנמקה שאנשים יבחרו לעבוד בשכר דחק ולא בעבודה רגילה, כי הם מעדיפים שלא לעבוד בעבודות פרודוקטיביות. היתה תקופה של חוסר עבודה באמריקה, ואמרו שחוסר עבודה זה קיים מפני שאנשים אינם רוצים לעבוד. אבל בכל זאת, כאשר היתה עבודה מלאה, לא חסרו פועלים. אנו חושב שמגווח לחשוב שאדם, במקום לעבוד עבודה

סטרויקים בה 250 לירות לחודש, יבחר לעבוד בעבודות דחק, לעמוד כל יום בלשכה ולקבל 12 ימי עבודת דחק בחודש, אפילו בשכר רגיל. אי אפשר להביא זאת בתור ארגומנט בדרך כלל, אבל אינני בכנס לארגומנטים כלליים. אני מדבר על צפת. בצפת אין עבודות אחרות. זוהי כל העבודה שיטנה שם. אם נעלה את השכר, לא יעבדו בעבודות אחרות? - סמילא אין עבודות אחרות. זה דבר אחד.

דבר שני - בצפת אין זו רק בעיה של הפועלים, אלא של המחזור הכלכלי בעיר, כי המחזור עומד על פרוטות ותוספת בשכר הדחק ל-300 פועלים, תגדיל את המחזור הכלכלי של העיר ב-25 אחוז לפחות.

אינני רוצה להכנס לויכוח מה טוב יותר, לעבוד יומיים בשבוע ולהרוויח יותר, או לעבוד 3 ימים באותו סכום. אבל פה הובא הנימוק הפטליסטי, כאילו יש סכום מסויים לעבודות דחק ואי אפשר להגדיל אותו. אם זה כך, אני מתפלא מדוע הממשלה החליטה להעלות את שכר הדחק ב-500 פרוטה באיזורים טרוחקים.

אנו דורשים מכל המוסדות והמטרדים הממשלתיים שייעדיפו את צפת על פני מקומות אחרים, וזה אומר גם מבחינה כספית. אנו אומרים שצפת נמצאת במצב דחק ומוכרחים לעשות טאמציים מיוחדים כדי להזרים לשם כספיים. כמו שאנו דורשים מסאר המטרדים, אנו חייבים לדרוש טאלה האחראים לעבודות דחק, שיגדילו את התקציב לעבודות דחק, אפילו אם זה יהיה על חשבון מקומות אחרים. ויגדילו בצורה כזאת שפועל דחק בצפת יקבל שכר יותר גדול, כדי שיהיה לא כדאי להשאיר בצפת. דבר זה ניתן לביצוע. אין אלה סכומים גדולים כל כך. מכל הנימוקים האלה, אני חושב שאנו צריכים לקבל את ההצעה הזאת.

אולי תנסה את המעיף כך: במידה שיש הכרח בעבודות דחק, אנו ממליצים על

י. אורי:

הגדלת השכר?

הינו"ר ט. בנטוב: הנוסח היה זה: בהתחשב עם העבודה שעבודות הדחק מהוות אחוז גדול מאד מכלל התעסוקה הקיימת בצפת, ובהתחשב עם הצורך ליצור תנאי עבודה המוסכמים את העולה החדש לצפת, ממליצה העודה, במידה שיהיה הכרח לבצע עבודות דחק, על בטול שכר הדחק והחלפתו בשכר רגיל של המגזר המקצועי.

זה לא, אני מדבר על העלאת שכר החק כפי שנהוג לגבי איזורים טרוחקים בארץ.

י. אורי:

אני מציע שנמליץ על תוספת של 500 פרוטה לפועלי הדחק בצפת.

א. כהן:

אני עומדת על הצעתי להמליץ על מתן סניסום 5 ימי עבודה לפעולי הדחק בצפת.

ע. סימון:

אני מצטרף להצעת היו"ר על בטול שכר דחק ואני מציע להמליץ על מתן עבודה

ס. וילנר:

מלאה בצפת.

אני חושב שאנו צריכים להיות זהירים בהטלצותינו. אני חושב שדצוי שאנשים יעבדו 5-6 ימים בשבוע, אבל עד כמה שאנו מכירים את המציאות, דבר זה אינו ניתן לבצוע, לכן הייתי מציע שנמליץ על הגדלת מספר ימי עבודה.

ט. פרלסטין:

אני מבין שכולנו מסכימים להמלצה להגדיל את מספר ימי העבודה בחודש.

הינו"ר ט. בנטוב:

בתקבלה המלצה להגדיל את מספר ימי העבודה בחודש לעובדי עבודות דחק בצפת.

אני מעמיד להצבעה את הצעת מר וילנר.

היו"ר ס. בנטוב:

ה צ ב ע ה

הצעת היו"ר ס. בנטוב - נדחתה
הצעת מר וילנר - נדחתה

הסתייגות ליו"ר ס. בנטוב ומר וילנר.

היו"ר ס. בנטוב: (3" כן סליצה הועדה, מאותם הטעמים, שהקרון הקיימת תנהיג בעבודות במבוצעות על ידה, סכר גבוה יותר מאשר הסכר שהיא מסלמת באותן העבודות באיזורים אחרים של הארץ.)

ס. פרלסטין: האם אין זה עומד בסתירה להבטחת הקק"ל להכפיל את מספר ימי העבודה? הרי הקק"ל עושה פעולות יעור בכל הארץ, היא מעביר חלק מהן לצפת.

י. אורי: אני מציע להסליץ בפני הקק"ל שתרבה עבודות בצפת.
ס. וילנר: אני הצעתי להסליץ על בטול שיטת הנוטרות והקבלנות ולעבור לשיטת עבודה יומית לפי תעריף האגוד המקצועי.

ה צ ב ע ה

הצעת מר וילנר - נדחתה
הצעת מר בנטוב - נדחתה

הסתייגות למר בנטוב ומר וילנר

א. כהן: אני הצעתי שיהיה סכר דחק סיוחד בצפת. אם בכל הארץ הסכר הוא 4, 5 לירות, יהיה בצפת - 5 לירות ליום.

ה צ ב ע ה

הצעת מר כהן - נדחתה

היו"ר ס. בנטוב: (4" הועדה סליצה שהמסללה תתחיל סיד בהקמת בנין או בנינים חדשים שיטמטמו אכסניה לסוסדותיה בעיר, כגון: דאר, בית מספט, ונציגות השלטון המחוזי.)

הצעה - נתקבלה

(5" כן סליצה הועדה שמסרד התחבורה יפעל אצל חברות התחבורה בעלות הזכויות של הובלת נוסעים לצפת לבנין תחנת אוטובוסים סודרנית וראויה לסטה בעיר)

הצעה - נתקבלה

פיתוח המיירות והקייט:

(6 הועדה רואה את עתידה של צפת כאחד המרכזים הגדולים ביותר של קייט ומיירות, ולכן רואה כי ענף הארחה והענפים הקטורים בו עתידים לסמט בסיס כלכלי עקה ואיתן ליטוב קבוע גדל והולך בעיר זו. על כן סבורה הועדה כי מאטצי כל הגורמים המסלתיים והצבוריים חייבים להיות מופנים בטודה ראשונה ליצירת כל התנאים הנאותים הדרושים כדי להפוך את צפת למרכז נופט ומיירות גדול.)

י. אורי:

אני מציע לומר: הועדה רואה את צפת בעתיד.

ה צ ב ע

נתקבלה הצעת מר אורי:

סעיף 6 בתיקון הוועד על ידי מר אורי - נתקבל

היו"ר מ. בנטוב:

"7) מטרה כן ממליצה הועדה שהמטלה תעמיד לרשות צפת מתקציב הפיתוח, מכרמים מספיקים כדי לפתור בעיר את בעיית הביור, בעית התאורה החשמלית וביחד עם חברת טקורות את בעיית אספקת המים הסדירה - שלוש בעיות שבלי פתרון לא תוכל צפת למלא תפקיד של מרכז נופש ותיירות.
כן רואה הועדה צורך שמשרד הבריאות יפעל מיד כדי להבטיח פיקוח הרגולטורי לשמור על המצב הסניטרי בעיר".

י. אורי:

במקום המלה "מספיקים" אני מציע לכתוב "מתאימה".

הצעת מר אורי - נתקבלה

היו"ר מ. בנטוב:

סעיף 7 - נתקבל

סעיף 8) הועדה ממליצה כמו כן שמשרד הפנים

יעמיד לרשות עיריית צפת סכום כסף הדרוש לשיפור הרחובות בעיר, לנטיעת עצים וגינות, לסידור גן עירוני אחד לפחות, לבנין מספיקימטרון עירוני, שיטת בחקירת הקייט מכסניה להופעות סוזיקאליות, מבנותיות וספורטיביות וכן לבנין שוק עירוני מרכזי.

סעיף 8 - נתקבל

היו"ר מ. בנטוב:

"9) הועדה רואה צורך שמשרד העבודה ורשות הפיתוח ינסו מיד לבצע עבודות המבטיחות את פינני ההריסות בסכנות העיר ובמרכזה, אם כי המסימה הזאת תסכן ודאי שנים מספר, ההתחלה הטיידית עשויה לעורר סכנות אחרות יותר מאשר הוא כיום.

י. אורי:

אני מציע להסמיט את החלק השני המתחיל במלים "אם כי המסימה הזאת..."

ה צ ב ע

הצעת מר אורי - נתקבל

סעיף 9 בתיקון שנתקבל - נתקבל

היו"ר מ. בנטוב:

"10) הועדה ממליצה על הקמת שניף לשכרת התיירות בצפת בשיתוף עם העירייה, על מנת שזו תפקח על סדרי הארחה והקייט בעיר וכן ממליצה הועדה על פעולת פרסום ותעמולה מצד לשכת התיירות הממשלתית בארץ ובחו"ל למען לעודד את הקייט והתיירות בצפת."

ה צ ב ע

סעיף 10 - נתקבל

11) הועדה ממליצה שמשרד הנוצר, המסחר

והתעשייה וכן מרכז ההשקעות ולשכת התיירות הממשלתית, יעשו למען הקמת מלון גדול מדרגה ראשונה בצפת, אשר יוכל לשמש גם כמרכז הנופש, הביילוי והדיבור לתיירות שיבקרן בצפת.

ש. פרלסטין:
אני מסופק מאד עם נוסף למלונות "פיסגה"
ול"ינס", צריך להקים מלון סדרגה ראשונה
הצעת לי לי הרוטם שאנו צריכים להסליץ על הקמת בתי מלון קטנים לתיירות
עממית ולנופש.

ה צ ב ע ה

היו"ר ס. בנטוב:

הצעת מר פרלסטין - נתקבלה

היו"ר ס. בנטוב:
סעיף 12: "כן מסליצה הועדה שמרד העבודה
יבנה, במסגרת תקציב השיכון העממי - כמה
בתים בני 3 או 4 חדרים ועמיד אותם לירות משפחות או יחידים, יתחילו
לעסוק כפרנסתם העיקרית, ויימצאו דאויים לכך - בהתאם קיטנים במחירים
עממיים.

אני מציע להשמיט את הסיפא של הסעיף.

ש. פרלסטין:

ה צ ב ע ה

היו"ר ס. בנטוב:

סעיף 12, בהשטת סיפא - נתקבל

אנו עוברים לסעיף ב' בסדר-היום - בעיית
התיקרות הלחם.

היו"ר ס. בנטוב:

כולנו יודעים שבזמן האחרון הוחלט על
ביטול הסובסידיות, והדבר הזה מצא את בטויו העיקרי, בהעלאת בכירת, דרסטית,
היתי נומר, של מחיר הלחם.

שר המסחר והתעשייה זוכר בודאי שלפני
כחצי שנה היו לנו דיונים בקשר עם בעיות יוקר החיים, וזמן קבלנו החלטה
פה אחד, בהסלאת הטרים הנוגעים בדבר - שאין לגום יותר על ידי פעולות
פיסקליות להעלאת מחיר המצרכים והעלאת מחירים בכלל וכן יש להשתמש בסובסידיות
על מנת למנוע העלאת ביוקר החיים. אם כי המלצה זו נתקבלה תוך דיון
עם המשרדים הנוגעים בדבר, הממשלה שינתה את דעתה וקבלה החלטה בניגוד
להמלצה זו.

בשבוע האחרון במצאנו חתם לחץ של מסלחות
סונות שבאו לכנסת, הומיעו בפני ועדת הכספים, וגם אני צאלצתי לקבל שתי
מסלחות כאלה, שהמבירו את מסמעות הדבר הזה בשביל אותם חוגים מיעוטי יכולת,
פועלים בעלי שכר לא גבוה, ועוד יותר אנשי המעברות, אנשי שכונות ועולים
חדשים החיים על שכר דחק, או על עבודה המסתלמת במחיר נמוך, וישנן משפחות
שבהן הלחמה המזון היחיד. הביאו בפני דוגמאות, כיצד בעל משפחה של
6 מפסות - וזה אינו מקרה נדיר במעברות - שיש לו 10-12 ימי עבודה בסכר
דחק בחודש והוא מסתכר ב-45 לירות לחודש, בעבור הלחם, שהוא מצלו המזון
העיקרי, צריך לשלם 8-9 לירות בוספות לחודש, בעוד ששכר הדחק הועלה
ב-4-3 לירות לחודש.

אני רוצה לספור עובדה אחת שבאופן מיוחד
החדשתי טמנה. ספרו לי שבסכנת עוליים על יד ראשון-לציון, המאפיה הקסיבה
את מספר ימי העבודה, כי במקרה 3200 כפרות ליום שאפו לפני העלאת מחיר
הלחם, אומיים כיום 1950 כיכרות, ובשכונה זו אין אף תרנגולת.

הבעיה העומדת לפנינו היא - מה לעשות
במצב דברים זה. אני יכול להבין שהממשלה תאמר, שמכמה טעמים לא נוח לה
לקיים מחיר לחם של סובסידיה. היא יכולה להגיד: אנו מבטלים את הסובסידיה,
מעלים את מחיר הלחם, אבל מחזירים אותו סכום בצורה אחרת, כדי שלא תהיה
הורדת רמת החיים. אבל יכולה להיות גישה שניה, שהממשלה רוצה להרוויח
את האפשר הזה למטרות תקציביות אחרות; פירושו של דבר - מס כבד מאד דוקא
על אנשים מיעוטי יכולת. המטלה היא, אם איננו צריכים לדון מה אפשר לעשות
בתנאים הנוכחיים על מנת להחזיר לפחות לשכונות מיעוטי היכולת את מה שנלקח
מהן בצורת העלאת מחיר הלחם?

י. אורי:

אולי תפטר בכמה סלים, כיצד הועלתה
שאלה זו בפני הועדה?

היו"ר. בנטוב:

בישיבה הקודמת הוחלט על כך.

ש. פרלשטיין:

היו"ר הביא בפני הועדה את שאלת קבלת
המסלחות בפני הועדה, ואני טענתי שהועדה
לפניות הצבור צריכה להחליט מיזו ועדה צריכה לקבל את המסלחות, והחלטנו
שבמידה והועדה לפניות הצבור תחליט על ועדה נפרדת, הועדה שלנו לא תקבל
את המסלחות. ובכונן שהועדה לפניות הצבור תחליט שועדת הכספים תקבל
את המסלחות. אבל היו"ר טען, שזו זכותו, מה פנו אליו, בתו"ר יו"ר הועדה
לקבל בעצמו את המסלחות. כך שהועדה באופן רשמי לא קבלה מסלחות ולא
התבאר בפניה טענות.

היו"ר מ. בנטוב:

זה היה ביחס למסלחת השנייה. לפני כן קבלתי
מסלחת ומסרתי דו"ח מהפגישה עם המסלחת
הראשונה, ואז דובר רק על המסלחת השנייה. הוחלט גם מה שאתה מסרת, והוחלט
בט שבישיבה זו בדרך בענין ובזמין לישיבה את השרים.

ש. פרלשטיין:

עד כמה שאני זוכר לא החלטנו לדון וגם
לא להזמין את השרים.

שר המסחר והתעשייה:

שאלת בטול הסובסידיות מרחפת בעולטנו
כבר כחצי שנה או יותר, וכטרובן שהלחץ
לעשות זאת היה מצד המוצר, כדי לטפק אמצעים בוספיים. אמנם בהתחלה ניסמו
את ההצעות, שעוד לא באו באופן רשמי לסיכום בין השרים, בצורך להגיע
לידי נורמליזציה של מבנה המחירים. זה במיוחד היה הניסוק של מר הורביץ,
וגם אחדים ממנשי הייעוץ הכלכלי עמדו על כך שצריך לישר את מבנה המחירים,
וצריך להקדים את בטול הסובסידיות, כפי שקוראים לזה, מיבני בטוח אם
הבטוי כל כך נכון, לפני הייצוב.

למעשה, מקבלת המדינה סובסידיה מכל
הכספים הנחנים במחנה - הענקות, קרנות ומקורות אחרים, במידה שכספים
אלה משמשים לתצרוכת שלנו. מיבני מדבר על השקעות ומצוי השקעות. כספים
שאיןנו מקבלים מייצור שלנו הם בעצם סובסידיה, ועל הסובסידיה הזאת
אנו משתדלים להתגבר על ידי כך שנגייא לידי מזון התצרוכת שלנו עם האמצעים
העצמיים שלנו. גזה אנו עוד רחוקים במידה לא קטנה - אם כי התקדמנו
בטובן זה בשנתים האחרונות במידה די ניכרת - אבל אנו רחוקים מלשלם
את כל התצרוכת שלנו, כולל מזון וחפרי גלם שאנו מביאים מחו"ל ומשתמשים
בהם בתעשייה, במידה שהיא עובדת בשביל התצרוכת הפנימית.

מה שאנו קראנו עד עכשו סובסידיה, זוהי
העובדה, שהממשלה מכרה מצרכים שהיא קנתה בעזרת כספים אלה - אמנם גם
בעזרת כספים עצמיים - במחיר שהיא לטטה מהשעור הרשמי של שעק החליפין,
זאת אומרת, אנו מכרנו במשך זמן מה - אמנם במצב של מעבר, והמעבר
היה יחסי, עברנו מ-37 גרוש ללירה הדולר ואחר כך ל-1,8 הדולר, זה היה
מעבר באופן יחסי מהיר, והוא הביא לידי אי-התאמות - אבל המצב האחרון
היה שאנו מכרנו לחם אחיד בערך ב-80 גרוש הלירה, מפילו לא לירה הדולר.
לחם לבן מכרנו לפי שער של 1,5 הדולר. אבל זה לא רק על לחם וקמח
אלא גם על דלק וסוכר ועל מעט ואשר שאנו מחלקים ועל חפריים רבים לחקלאות.
ועטרה כמובן שאלה פרינציפיות - האם אנו במישך בסובסידיות אלו זמן
בלתי מוגבל או לא, חוץ משאלת האמצעים הבוספיים הדרושים למוצר, אם כי אני
טוכן להודות, למרות שהדרישה לבטול הסובסידיה בהתחלה מצאה את בטויה
בצורך לישר את מבנה המחירים, יותר ויותר הובלט הצורך למטרות הוצאות
המדינה על ידי בטול הסובסידיות, ובהתחלה בתקצוב הרגיל שיש מופיע סכום
של כ-10 מליון לירות שהיה צריך להתכסות על ידו העלאת מחיריה ועוד סכום
של 17 מליון לירות, שחלק מסומו היה צריך להתכסות על ידי ירדת המחירים
בעולם, ובמידה מסוימת תקרה זו התאמתה, וחלק אחר -3-5 מליון לירות
ביקשו לכסות על ידי העלאת מחירים.

לצורך זה בחרו בראש וראשונה בדלק. דעת המומחים
היתה שהרבה יותר טוב היה להתחיל בלחם, כי הדלק נמצא עמוק במכנה המחירים
והעלאת המחירים תשפיע יותר על מחירי המסך, מה שלא כל כך ביחס ללחם
שהוא המצרך האחרון שמגיע לצרכן. במידה שהוחלט במסגרת התקציב הרגיל
על העלאת אלו, הרי הכנסת אישרה אותן ועליהן לא התנהל ויכוח בממשלה.
השאלה היתה רק, מה לאעלות ובסוף הדברים הוחלט להעלות את מחיר הדלק,
וגם מחיר הסוכר. ובזה נסתיימה הפרטה הראשונה של העלאות.

ואז בא תקציב הפיתוח, ולפי דרישת האוצר
הוגדר הצורך למצוא את הכיסוי לעוד 30 וכמה מליון לירות. על כך, אני
מניח, אנו דנים ברגע זה בכנסת. מטרדנו התנגד זמן רב להעלאת נוספת
של המחירים, לא כל כך מתוך שיקול עקרוני שצריך להשאיר טובסידיות, אלא
מפני שחששנו שהתחלה של ייצוב המחירים שפחות או יותר הוסגה, תופר, אם
נבטל את הטובסידיות ונעלה את המחירים. הועלו כל מיני הצעות ואינני יודע
אם אני צריך לעמוד על כולן בפני הועדה. מכל מקום התחשבנו עם תוספת
היוקר והאינדקס, ולפני מספר חדשים הועלת הצעה, להעלות אמנם את מחיר
המים על בסיס של 1,8 ל"י, אבל להחזיר לאותו חלק של האוכלוסייה שהעלאה
זו תכביד עליו ביותר, את ההפרט. אבל מומחים שבדקו את הענין מבחינה
מינהלית באו לידי מסקנה שבאופן מינהלי יהיה זה קשה מאד לשלוח לכל אחד
צ"ק הביתה לכיסוי ההפרטים האלה, ואז אמרנו, נשאיר את הלחם במחיר נמוך,
אבל נגבה מחלק מהאוכלוסייה שיכול לשאת בזה, את ההפרטים. ואמנם היתה
התנגדות להצעה זו, אבל במידה מסויימת היא עוד התקבלה על הדעת. אבל אחר
כך שינו הצעה זו לדבר אחר לגמרי, כלומר - למס הכנסה נפרד עם כל הצדדים
הטליליים שיש בזה, כי סוף סוף אנו יודעים שהאדמיניסטרציה של מס הכנסה
עדיין אינה מקיפה את כולם, עד שהיו ספקות אם דבר זה מוצדק, והצעה זו
נדחתה גם היא.

לאחר ירידת האינדקס ביוני ב-4 נקודות, המומחים
סלבו וטל האוצר עשו חשבון, שהעלאת מחיר הלחם תבטא ב-4,5 נקודות, והיות
וחשבנו שביוולי תהיה ירידה נוספת של האינדקס בעוד 2 נקודות, הגענו למסקנה,
שאם נגיע ל-6 נקודות, זה יאזן את ההשפעה של העלאת מחיר הלחם, וכך החלטנו
להעלות את מחיר הלחם. אבל בכדי לא להכביד יותר על אותם החלקים של
האוכלוסייה העובדים בעבודות דחק, החלטנו להוסיף להם בסכר את ההפרט
המסוער של העלאת זו.

עד כה ההיסטוריה של ההחלטות הללו. ועכשו אני
רוצה להוסיף עוד ביטוי אחד שהגיע אותנו להעלות את מחיר הלחם, ולא רק
את מחיר הלחם אלא גם את מחיר הסוכר ומצרכים אחרים.

לפי איזה סער מחיר הלחם כיוונו?

א. סו:

טר המסחר והתעסיה פ. ברנשטיין: מר הלוי יענה על שאלה זו.

מר ברנשטיין: דוגמה מסקום אחד שבו ירדה
מצרוכת הלחם ב-35%, ואתה אמרת שבסקום זה אין אף תרנגולת. אבל הלחם
מתגלגל. אני רוצה לקבוע שלפי אומדנות של אנשי מטרד, ויש לזה הוכחות
די ברורות, 25 אחוז מתצרוכת הלחם הלכו או להכרחה לגבולות או להזנת
בהמות ועופות. אינני יכול להיות אחראי לאחוז זה, אבל שהסתמסו בלחם
במידה נכרת מאד למטרות אלו - בזה אין כל ספק. נוסף לזה, ואני יכול להעיד
על כך מנסיוני אני, בבתיים רבים שמסתמסים בלחם יש בזבוז רב. לדאבונו,
או שאיכות הלחם גורמת לכך, או שאקליט הארץ גורם לכך, שהלחם מתיבט
מהר, וכל אמן שהלחם הוא זול, מסאירים חצאי כיכרות, טנזוקים לאספתות,
או במקרה הטוב ביותר בטכרים למאכל לבהמות. על כל פנים, אין ספק שהמחיר
הנמוך של הלחם הביא לידי כך שהיה בזבוז עצום של לחם. באוצר חשבו שחשכו
זה יתבטא במליון או מליון וחצי לירות בשנה.

טר בנטוב סאל, מה אפשר לעשות בכל זאת בכדי
להקל על אותן הסכבות שעליהן סכביד הדבר? בזמנו, כאשר החלטנו על כך,
כבר קבענו רק מחצית העלאת של מחיר הלחם האחיד ותוספת שכר לעובדי עבודות
דחק בכדי לתת להם פיצוי להעלאת מחיר הלחם. אם אפשר יהיה להרחיב את החוג
הזה, ונאייזו צורה - ברגע זה קשה לי להגיד, אם הועדה חושבת שאנו צריכים

לבדוק אפשרות כזאת, אני ברצון אעביר זאת לוועדת השרים הכלכליים, אם כי נראה לי שקשה לסצוע את ההגדרה הנכונה לך. אם אנו עושים זאת לגבי עובדי עבודות דחק, זוהי קטגוריה מאד מסויימת וכל אחד יודע מי הם. אם אנו אוטרים למעברות ככלל, שם יש אלמנטים שונים, ישנם כאלה שנמצאים במצב קשה וישנם כאלה שנמצאים במצב לא כל כך קשה. עוד אינני רואה את ההגדרה הנכונה, אבל יתכן שצריך לחשוב על איזה מוצא.

הייתי מבקש לאפשר למר הלוי, מר הורן ומר יפה להוסיף מספרים יותר מדוייקים שאני לא יכולתי לתת, ובאופן מיוחד לענות על שאלתו של מר כהן.

מר הורן:
הייתי רוצה להתחיל בשאלה האחרונה - כיצד אפשר לפצות את האנשים סיעוטי היכולת בעד העלאת מחיר הלחם? במידה שהמדובר על פועלי דחק, לאוצר היו כמה וכמה שיחות עם משרד העבודה, ואמרנו שצריך להעלות את שכר הדחק במידה כזאת שפועלי הדחק יקבלו את הפיצוי הטלא בעד העלאת מחיר הלחם. ואז הציע משרד העבודה, לאחר התייעצות עם האגוד המקצועי, להעלות את שכר פועלי הדחק ב-250 פרוטה לאלה העובדים באיזור ההרים, וב-500 פרוטה לאלה העובדים באיזורי פיתוח. שאלת המחיר הדיפרנציאלי היא חשובה, כי אנו מעוניינים לאפנות את הפועלים לאיזורי פיתוח.

אנו פנינו למשרד העבודה ושאלנו גם, אם יש אפשרות לתת פיצוי גדול יותר למשפחות גדולות יותר. אמרנו לנו שמבחינה טכנית הדבר הוא קשה, כי אין רטום מדויק של מספר הנפשות. נוסף לכך אסרו לנו שבדרך כלל צריך להניח שמצרוכת הלחם, אפילו במשפחות מעדות המזרח סיעוטות היכולת מגיע בין חצי כיכר ל-2/3 לנפש ליום. במידה שאנו נותנים בערך 12 ימי עבודה דחק, התוספת של 350 פרוטה מגיעה ל-4,200 לירות, והרי זה נותן פיצוי בעד 84 כיכרות לחם לחודש, 3 כיכרות ליום. אני חושב שפיצוי זה הוא רק לששפחות ממוצעות. יתכן מאד שצריך לתת פיצוי נוסף למשפחות מעל ל-6 נפשות או בדרך של מסען או בדרך של תלוש נוסף לחם. מצד משרד האוצר, ואני אומר זאת בשם שר האוצר, יש נכונות ללכת להסדר זה. אנו מעוניינים שאדם סיעוט היכולת יקבל פיצוי מלא.

יחד עם זאת תוגדל ההקצבה למשרד הסעד, שיוכל לחלק אותה כמות לחם שחילק קודם.

השער שבו נמכר הקמח ללחם הוא כיום 1.65 ל"י בערך. המחירים מחושבים לפי מחיר ממוצע של 72 דולר טונה חיטה. אבל אם מחיר הקמח ירד, כמובן שהסובסידיה שעדיין ישנה ללחם תהיה קטנה יותר.

אני רוצה להוסיף, כי בסבועיים הראשונים של העלאת מחיר הלחם ירדה תצרוכת הלחם האחיד ב-15 אחוז בממוצע, אבל עדיין מוקדם לשפוט לפי זה. יש לחשוב שנוכל לחסוך בערך כ-10 אחוז נטו על הבאת חיטה מחו"ל וזה חסכון של 2 מיליון דולר לאוצר.

מר הלוי:
אני אומר שמוקדם עדיין להסיק מסקנות מהנתונים החלקיים של 3-4 שבועות. לקחנו 15 מאפיות שטיפוסיות והשוונו את צריכתן בקמח בסבועים שלפני העלאת המחירים עם הסבועיים שלאחר העלאת המחירים. אין ספק שבאופן רגיל בקייץ ישנה ירידה בצריכת הלחם בהשוואה לחורף. יש לנו נתונים עלהצריכה בחודים ינואר-מאי בשנים 1951-1952-1953-1954, וכאן אנו רואים עליה ארצית: ב-1951 - 10,5 קילו לנפש, ב-1952 - 12 קילו, ב-1953 - 12,125 קילו וב-1954 - 11,955 קילו. עכשו יש לנו נתונים מסכילים לגבי הצריכה במחירים, וכאן יש טוב תופעה מעניינת: ירוסלים, שיש בה אחוז גבוה של אוכלוסייה בחשלת, צריכת הלחם בה היא פחותה מאשר בכל יתר המקומות שבהם יש ישובים חקלאיים.

אין ספק שהמחיר הזול של הלחם גרם לזרימה גדולה מאד של לחם לשוק השחור, כלומר למאכל לבהמות ולהכרחה מעבר לגבול. תמיד נקטתי בנתון של 15 אחוז. אינני רוצה להסיק מסקנה של הסבועים האחרונים, יתכן שזה יתאמת. אבל אני רוצה להגיד כאן דבר שגולי אינו מקובל על כל המשרדים. אני חושב שענפן זה של העלאת מחיר הלחם והחסכון

המצופה עלול להתבזבז, אם לא נדאג למספוא במחירים מתאימים.

כיום יש לנו מאפיות עם כושר תפוקה של 150 אחוז בשמורה טעות עבודה. לפי החוק דשאיות המאפיות לעבוד 16 טעות. מכאן תבינו כמה מעובינות המאפיות בעבודה, פננסה ותעטוקה, ולכן הם עוטים הכל כדי לקבל מאתנו הצעות גדולות. אף פעם לא היה קצוב בחלוקת קמח למאפיות, אלא רק קטר בין החנווני למאפיה, שגם אותו בטלנו כי לא מצאנו אותו ליעיל. היתה גם ירידה באיכות הלחם בגלל הגורם הזה, כי לא היה כל מקום להתחרות. אבל באיזוריים הכפריים לא מצאנו יכולת לעשות זאת בגלל תופעה ברורה, שהשימוש הגדל בלחם מחייב קיצוב מסוה על ידי כך שאנו בוחנים חצי כיכר לחם לנפש באיזוריים הכפריים. לא אסתיר שהיה לחץ גדול עלינו להגדיל את המכסה, אבל לא בענינו גם מפני שיש לנו הרבה יותר תפואי אדמה וירקות וגם בגלל ענין המספוא.

היו תופעות רבות שהקמח עצמו נסכר על ידי המאפיות להברחה מעבר לגבול בגלל ההפרט במחירים. אנו לא יכולנו לערוך רסום מדויק של הקמחים והחטיין שבידי האזרחיים הערביים, אצל היהודים ידענו. אצל החקלאים הערביים לא הגענו לשיטה יעילה של קבלת נתונים מדויקים, וכאן ברור שחלק גדול הוברח מעבר לגבול, והיו מקרים שחיסה נמכרה לצרכנים עבריים לצרכי מספוא.

אין ספק שהניטוק הזה שהמחיר הזול של הקמח מביא לבזבז, הוא ניטוק קיים ועומד, ואני חושב שכל אחד מהיושבים כאן יכול לאמת את הדבר. אנו רואים זאת בשטחים רבים, כאשר יש ספע, בענבניות, סולזלים בענבניות מסוג ב' ומעדיפים את העגבניה הטובה ביותר.

מהמחקר שערכה הגב' בבלי, ואשר נתפרסם על ידי המחלקה לסטטיסטיקה, מתברר דבר מענין, שדוקא היטוב המפורדי צורך יותר קמח לבן מאשר קמח אחר.

א. כהן: אני רוצה לשאול, מדוע אין הוטבים עכסו לפחות על שנוי בצורה ובמסקל הלחם, על מנת לסנוע בזבז של מרצון? נדמה לי שהכנסת מסקלות שונים, יביא לידי כך שעקרת הביית תתאים לעצמה את מסקל הלחם הדרוש לה ליום אחד.

האם אין מקום לערוך מחקר מדעי בנוגע להתאמת סייב הלחם לאקלים שלנו ומביעת התייבשותו המופלגה, וכנגבאיזו צורה אפשר לחדש את הלחם לאחר שהתייבס לאו דוקא על ידי טומטר הסמלי?

לדעתי, באיזוריים שבהם יושבות משפחות עולים מרובות ילדים, מוכרחים לתת פיצוי נוסף להעלאת מחיר הלחם על ידי תוספת לשכר הדחק. אינני רואה קושי רציני בקביעת גודל המשפחה, כי יש רסום של המפקח על המזונות, יש מרשם חוטבים, ואם מפילו יהיה 0,1 רמאות, אין זה חשוב במקרה כזה. צריך לחאזיר למשפחות, החל מ-5 ילדים, את הפיצוי המלא בצורת תלושים או בצד ה אחרת.

ט. וילנר: אני מבין שעוד בערוך דיון על האינפורמציה שקבלנו. אבל לדעתי כל הארגומנטים שהונאו כאן אינם מתקבלים על הדעת. רוב המשפחות המתקיימות על שכר דחק צורכות כיכר לחם לנפש ליום, ולפעמים אוכלות רק לחם, כך שהעלאת שכר הדחק אינה מפצה את העלאת מחיר הלחם אלא בחלק קטן מאד.

יתר על כן - העלאת שכר הדחק אינה קטורה בהעלאת מחיר הלחם, אלא בהעלאת המחירים במחצית השנה האחרונה.

אני רוצה לשאול - מדוע מחיר הלחם הלבן עלה במידה קטנה, ומחיר הלחם האחר עלה במידה ניכרת?

הגיעה אלי שמועה שהממשלה דנה על בטול
העלאת מחיר הלחם. אני רוצה לדעת אם זה נכון.

היו"ר מ. בנטוב:
דבר אחד אינו ברור לי מדברי שר המסחר והתעשייה,
במה הממשלה רואה את המטרה העיקרית של העלאת
זו, מטרה כלכלית או מטרה פיסקלית. מטרה כלכלית זה אישור הקו; סניעת
בזכוז והברחה של לחם, ואני יכול לקבל זאת בתור סיקור וציונלי במצב מסויים
של המטק. אבל אם זה רק מטרה כלכלית, הרי עומדת השאלה, כיצד להחזיר
את הכסף הזה לאותן שכבות הסובלות קשה מהעלאת זו? אם ישנה מטרה פיסקלית
זאת אומרת שיש פה רצון להרוויח, ולהרוויח דווקא מהשכבות סיעוטות היכולות.

אם הממשלה רוצה להשיג את המטרה הראשונה,
כלומר לחסוך אותם 16 מליון לירות סובסידיה ללחם, הרי 16 מליון לירות
אלה צריכים להיות מוחזרים על סנת להעלות את רמת החיים של אותן שכבות
שהן הירודות ביותר. אני מבין שקשה לבדוק כמה נפשות יש בכל משפחה, ולסלוח
לכל אחד צ"ק. אבל יש דרך יותר פשוטה - יש דרך של העלאת כללית של רמת
החיים קודם כל של השכבות העניות ביותר, שאותן מהווים בעיקר פועלי הדחק.

תיבת הרוצה לדעת מה דעתכם על שתי הצעות:
(א) לבטל בכלל שכר דחק ולהשתמש בכסף זה כדי להעלות את רמת החיים קודם כל
של השכבות העניות, כי פועלים אלה מסתכרים 50-60-70 לירות לחודש, והפיצוי
סניתן להם הוא פיצוי קטן מאוד.

(ב) תיקון האינדקס בהתאם להעלאת זו של מחיר הלחם. באופן מסווע זה עניין
של 2-3 לירות לחודש, כי העלאת זו תגרום לעליית האינדקס ב-2-3 נקודות.
אך היות והדברים מתפתחים בפהירות, כפי שאמר השר, לא צריך לחכות לתיקון
האינדקס כעבור 3 חדשים, אלא לבקש מהממשלה שמיד תתקן את האינדקס באותן
2-3 נקודות שתבאנה בעקבות העלאת מחיר הלחם.

י. אורי:
אני מציע להפסיק את הישיבה, ולקיים ישיבה
מיוחדת לעניין זה ביום שני הבא בערב.

הוחלט לקיים ישיבה מיוחדת ביום שני 16.8.54 בשעה 19.00.

היו"ר מ. בנטוב: הישיבה בעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21.30